

Namnstriden i början på förra seklet.

Vykortet från Handens station kommer från Kennet Matz samling

Österhaninge sockens gamla "centrum" låg som sig bör, kring sockenkyrkan. Dit förlades också det första postkontoret. Till Nynäsbanans invigning den 28 december 1901 hade ett stationshus uppförts vid Rudasjöns strand (den av sjöarna som felaktigt kallas den "övre") och fått namnet Österhaninge station. Där inrättades ännu ett postkontor. Dessvärre blev det förväxlingar mellan posten vid kyrkan och den vid stationen.

Posten vid kyrkan döptes då om till "Haninge" vilket väckte stor opposition. Än värre blev det när Österhaninge kommunalstämma gjorde en framställan om att få Österhaninge stations namn ändrat till Handen, vilket också bifölls. Detta satte känslorna i svallning. I en skrivelse till Konungen i november 1912 framhöll undertecknarna att särskilt för dem som bodde i närheten av stationen hade namnet Handen en föga angenäm klang. Handen betecknade nämligen "ett mindre torpställe, som fordom användes till hållstuga för resande" och i verkligheten var en krog.

En del löst folk hade sitt tillhåll vid torpet. Slagsmål och oroligheter hörde till ordningen för dagen och namnet Handen hade därför ett mycket dåligt anseende inom orten.

"Okärt" namn

Undertecknarna fortsätter med att de antar att "Eders Kungl. Maj:t inte kände till den saken vid namnförändringen", varför de ansett sig böra underrätta om detta i god tid före verkställandet av namnbytet. Det skulle "vara oss synnerligen okärt om den järnvägsstationen vi begagna skulle för framtiden benämnas med namnet Handen"

Som förslag på nytt namn på stationen föreslås Täckåker, en sammandragning av Täckeråker, en gård i närheten.

Undertecknarna av skrivelsen är ägarna av gårdarna Rudan, Söderby och Täckeråker, förvaltaren på Söderby, arrendatorn på Länna, en industriidkare, en handlande samt ytterligare en person. Dessutom hade Trafikaktiebolaget Stockholm- Nynäs "på anmodan" försett skrivelsen med en förklaring att bolaget inte hade något emot namnbytet till Täckåker.

Men denna begäran att slippa Handen hjälpte inte. Österhaninge station fick det illa ansedda namnet och år 1918 fick poststationen vid kyrkan tillbaka sitt forna namn Österhaninge.

Något samhälle som hette Handen fanns inte när namnbytet skedde. Där det nu (1984) bor 10 000 personer fanns då bara skog.

En del villor hade börjat byggas i närheten av järnvägen, mest "sommarnöjen", och när Österhaninge kommun år 1920 köpte Söderby Malm, 75 hektar, började tomtstyckningen i större skala.

För st på 1950-talet kom exploateringen i gång på allvar och nu är Handen centralort i den 1971 bilade Haninge kommun varifrån kommunen styrs. Österhaninge kyrkby har däremot förblivit den idyll den alltid varit.

*Denna artikel av **Inger Heijkenskjöld**, välkänd profil i Haningegillet, var införd i Dagens Nyheter Runt Stan den 4 april 1984.*

*Intressant läsning idag då vi åter käbblar om Haninge och Handen när det gäller namnet på vår centralort. Artikelns rubrik var **"Hu, för att ta tåget i Handen!"***

Krogen Handen är sedan länge borta men dess namn lever kvar. Stationshuset, vars namnbyte kom att beröra Österhaningeborna, revs i februari 1979 och dess virke brändes på platsen.

Krogen spökar än

Det var nära att kommunen kommit att heta Handens kommun. I åtskilliga skrivelser från den första tiden efter kommunsammanslagningen hittar man den beteckningen. Den försvann efter en tid och Haninge är nu ett väl etablerat samlingsnamn på de tidigare sex kommunerna/socknarna.

Även i ett annat sammanhang "spökar" krognamnet. Sotholms Härads gamla tingsrätt försvann spårlöst och i dess ställe kom år 1974 Handens Tingsrätt med säte i Handenterminalen.

För en tid sedan begärde Haninge Kommun att få byta ut postadressen Handen mot Haninge. Liksom den gången för nu mer än 70 år sedan blev det också nu avslag.

Kanske hade det mött mindre motstånd om kommunen begärt att få tillbaka det ursprungliga namnet Österhaninge. Postverket har ju samlat in alla tidigare poststationer i socknen under en gemensam postadress Handen, så alla de gamla namnen är ju "lediga".

Handen tycks få förbli Handen, en gammal ökad krog till minne.

*Artikeln skriven av:
Inger Heijkenskjöld*

Dagens station, med lokal signering av entrédörren

